

prof. dr hab. Ewa Machut-Mendecka

Obrazowe kino egipskie (na przykładzie adaptacji filmowych)

Kino egipskie od chwili powstania w końcu lat 20. XX w. obrazuje świat wokół z jego problemami i mieszkańcami, stanowi również konglomerat form i kierunków: od realizmu po realizm magiczny. Postacie są z jednej strony zindywidualizowane, z drugiej reprezentują struktury społeczne i normy obyczajowe. Niewyczerpanym źródłem tematów i motywów jest tu literatura, filmowcy chętnie sięgają po tematy do egipskich powieści i opowiadań. Adaptacje filmowe to bogaty gatunek kina egipskiego. Literatura i film wzbogacają wzajemnie swój dorobek w udany sposób.

Egipt może poszczycić się twórczością wybitnych pisarzy analizujących wnikliwie i ze znacznym zaangażowaniem problemy swojego kraju. Literaturę tę ubarwiają adaptacje filmowe, popularyzują ją wśród szerokich kręgów odbiorców przemawiając do widzów swoją obrazowością. Wyłaniają się stąd obrazy wsi i miast, rodzaje przemian społecznych i politycznych, przebieg wojen czy konfliktów w minionym stuleciu. Popularne są adaptacje filmowe utworów o tematyce wiejskiej, którym do odrodzenia arabskiego na przełomie XIX i XX w. pisarze raczej nie poświęcali zbyt wiele uwagi. Wieś pokazywana w filmie jest to wieś biedna, ale buntownicza, walczy o lepsze jutro w kontekście przemian społeczno-politycznych. Jest to zarazem wieś tragiczna, której tradycyjna obyczajowość prowadzi do dramatów, zwłaszcza z udziałem kobiet. Przykładem filmu „wiejskiego” jest *Du'a al-karawan*, („Krzyk kuropatwy”, 1959), którego akcja rozgrywa się częściowo w mieście, a częściowo w skrajnie konserwatywnej wiosce. Film ten przyciągnął znakomitości egipskiej kultury, wyreżyserował go słynny filmowiec Henry Barakat na podstawie powieści (pod tym samym tytułem) wielkiego humanisty Tahy Husajna.

Wieś egipska z adaptacji filmowych to też wieś magiczna z jej wierzeniami i rytuałami, akcją rozwijającą się blisko natury i nieubłaganą tradycją. Z kolei obrazy egipskiego miasta wyłaniają się zwłaszcza z powieści egipskiego noblisty Nadżiba Mahfuz, autora *As-Sulasijji* („Trylogii”), tryptyku poświęconego przemianom społeczno-politycznym Egiptu w XX w., kształtowaniu się modernizmu, wielkim problemom i popularnym rozrywkom Egipcjan, z baśniowym klimatem Kairu, wśród nawoływania muezzinów, ruchu i gwaru kairskich ulic, ludowych kawiarenek, dymu fajek wodnych i opowieści tradycyjnych narratorów. Z kina egipskiego wyłaniają się też obrazy wielkich wydarzeń XX w.: przede wszystkim Rewolucji

Naserowskiej 1952 r. fabularyzowanej na różne sposoby, z motywem zachęty do walki o lepszą przyszłość w centrum uwagi, a później w miarę rozwoju powieści i sztuki filmowej, dyskutowanej i poddawanej krytyce. Z filmów, nie tylko adaptacji filmowych, ale i całego dorobku egipskiego kina, wyłaniają się kolejne wielkie tematy: wojen 1967 i 1973 roku oraz tzw. „wiosny arabskiej” – ruchu rewolucyjnego 2011 r. w Kairze. Obrazowe kino egipskie dostarcza rozległej wiedzy o Egipcie oraz jest źródłem estetycznych przeżyć.